

Anadolu'dan Bir Tanık:

Bengüboz'un Objektifinden Mudurnu'da Erken Cumhuriyet Dönemi

Singer makina başında, kunduracı usta, yanında çıraqları, 24 Eylül 1926

1 2 Temmuz 2016 tarihinde Tophane-i Amire'de bir sergi daha açıldı. İkinci sergi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Tophane-i Amire Kültür ve Sanat Merkezi Tek Kubbe Salonu'nda, Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (VEKAM), Mudurnu Belediyesi, Mudurnu Kaymakamlığı (Halk Eğitim Merkezi) ve Bolu Mudurnulular Derneği ortaklığı, Bolu Ticaret ve Sanayi Odası, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) ve UNESCO Türkiye Milli Komisyonu desteğiyle düzenlenen Ahmet İzzet Bengüboz'un "Anadolu'dan

Bir Tanık: Bengüboz'un Objektifinden Mudurnu'da Erken Cumhuriyet Dönemi" isimli sergisidir. Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan 'Mudurnu Tarihi Ahi Kenti', İpek Yolu üzerindeki stratejik coğrafi konumu ile Erken Osmanlı döneminin önemli bir Ahilik-esnaf kenti ve yurtsever bir Cumhuriyet şehri. 1. Dünya Savaşı sırasında düştüğü esir kampında fotoğrafçılığı öğrenen Ahmet İzzet Bengüboz'un, savaş sonrası döndüğü memleketi Mudurnu'da 1920'li ve 1930'lu yıllarda çektiği fotoğraflar, bir dönemin sosyal yaşamına ışık tutan önemli bir belge niteliği taşıyor.

"Anadolu'dan Bir Tanık: Bengüboz'un Objektifinden Mudurnu'da Erken Cumhuriyet Dönemi" adlı sergi, yaklaşık 100 yıl sonra, yüksek tarihi ve sanatsal değere sahip bu özel fotoğraf koleksiyonunu ilgilileriyle buluşuyor. Mudurnu'nun bir dönem sosyal ve ekonomik yaşamını belgeleyen serginin, 2016 yılı içerisinde Ankara, İstanbul ve Mudurnu'da açılması planlandı. Sergi'nin ilk gösterimi Çankaya Belediyesi'nin katkılarıyla 19-30 Nisan arasında Ankara, Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde gerçekleştirildi. Tarihi yansıtan bu değerli fotoğraf karelerinin yaratıcısı olan Ahmet İzzet Bengüboz'un özgeçmişinden söz etmek istiyorum.

Ahmet İzzet Bengüboz Seydibeşir esir kampında, baraka cephesinde Osmanlıca "ESARET" yazılı. 1917-18

9 Eylül İzmir'in kurtuluşunun yıldönümünde Mudurnu Kurtuluş Panayırı, 10 Eylül 1926

Mudurnu'da zafer bayramı, vatandaşlarla çevrili görevli, 30 Ağustos 1933

Bengüboz'un kişisel portresi, yaklaşık 1930

Aslı, mini etekli elbiseli kadın, duvar önünde oturmuş 1920'ler-30'lar

düşerek, Mısır'daki Seydibeşir esir kampına götürülür. Burada 30 ay esir olarak kaldığı sürece bir taraftan İngilizce öğrenirken fotoğrafa da ilgi duyarak cam baskı tekniğini de öğrenmiştir. Öğrendiği bu teknikler ile esir kampında fotoğraflar çekmiştir. Bengüboz 3 Mayıs 1920 yılında Mudurnu'ya dönebilmiştir. Geldiği gibi Kuva-yi Milliye kuvvetlerine katılıp pek çok başarı elde etmiştir. Yaptıkları ile kısa sürede halk arasında ün kazanarak aynı zamanda Yüzbaşı olarak tanınmış ve pek çok başarı madalyaları almıştır. Kurtuluş Savaşı'nın sona ermesi ile tekrar Mudurnu'ya döner ve bir yıl kadar yedek öğretmenlik yaptıktan sonra 10 Mart 1925 tarihinde Mudurnu Nüfus Memurluğu'nda çalışmaya başlar. Memuriyetinin yanı sıra fotoğrafı da beraberinde sürdürmüştür. 1923-1939 yılları arasında Mudurnu'yu fotoğraflamıştır.

Bu yıllardan sonra II. Dünya Savaşı'nın başlaması ve yaşanan ekonomik güçlüklerin etkisi ile gereksinimi olan fotoğraf malzemelerini bulamamıştır. 1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgali ile başlayan İkinci Dünya Savaşı ile Türkiye'de seferberlik ilan edilmesi üzerine tekrar askere çağırılmıştır. 5 Kasım 1941'de terhis olup Mudurnu'ya dönmüştür. Bengüboz'un fotoğraflarına baktığımızda bir yandan o günkü Mudurnu'da yaşayanları ve yaşananları günümüze taşıırken, diğer yandan bunları çeken fotoğrafçının adeta bir yönetmen gibi davranarak gerçekleştirdiği kararlı dokümantasyonu da yansıttığını görebiliriz. Böylece eserleri, o günlerdeki Müslüman Türk fotoğrafçılarından farklı öğeler içeriyor. Ahmet İzzet Bengüboz Mudurnu'da Nüfus Memurluğu görevini sürdürmüş 2 Haziran 1956'da memuriyetten emekli olmuştur. 30 Mart 1969'da Mudurnu'da vefat etmiştir.

Bu sergi ise, fotoğrafın nereden nereye geldiğini izleme şansı sunarak, gerek bilimsel gerekse sosyal açıdan değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Aynı zamanda 1930'lu yıllarda Türk Kadını'nın kıyafetlerinin ne denli modern olduğunu da göstermektedir. Böylesine kapsamlı ve başarılı bir serginin izleyici ile buluşmasına destek olan ve emek veren sergi küratörü Sayın Dr. Ayşe Ege Yıldırım'a ve emeği geçen herkese kendim ve fotoğraf sanatı adına teşekkürlerimi sunuyorum. 📸

Ahmet İzzet Bengüboz

1896-1969 yılları arasında yaşayan Ahmet İzzet Bengüboz, 1896 yılında Mudurnu'nun Kaygana Mahallesi'nde doğmuştur. Babası, Bengübozoğulları'ndan Mehmet Efendi, annesi; Ayşe Hanım'dır. Ahmet İzzet, ilkokul eğitimini Mudurnu'da tamamladıktan sonra, eğitiminin devamı için Bolu kentine gitmiştir. Bolu Sultanisi'nde öğrenci iken I. Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine eğitimini yarıda bırakmıştır. Osmanlı Devleti'nin savaşa girişi ile asker ihtiyacını karşılamak amacıyla Yedek Subay

adaylarının yaşları 20'den 18'e indirilip, mezuniyet şartı da kaldırılınca Bengüboz da Yedek Subaylığı seçmiştir. 4 Ekim 1915 tarihinde İstanbul'da Dersaadet Talimhane'ne giderek, piyade sınıfında altı aylık bir eğitimden sonra, 4 Nisan 1916 yılında, Yedek Subay adayı olarak mezun olmuştur. 27 Nisan 1916'da I. Dünya Savaşı'ndaki ilk görev yeri olan Kafkas Cephesi'ne gönderilmiştir. Bu savaş sırasında pek çok değişik kentlere giderek, savaştıktan sonra 31 Ekim 1917'de başlayan III. Gazze Savaşı'nda Osmanlı Devleti yenilgiye uğrayınca, Ahmet İzzet Bengüboz İngilizlere esir